

Toimenpideoasio Kouvolan talousalueen

ELINVOIMAN KASVU -OHJELMAN
toteutussuunnittelun pohjaksi (26.6.2019, luonnos)

KAUPUNKISTRATEGIA 2019–2030

2017 / USKALTAVA

2023 / ROHKEA

2030 / INNOSTAVA

Kouvola kasvuun

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO.....	2
JOHDANNOKSI.....	3
KEHITTÄMISSUUNNITELMIEN LINKITYS KASVUOHJELMIIN (NYKYTILA).....	4
VALMISTELUN NOJALLA VERKOSTON JATKOKESKUSTELUJEN POHJAKSI TUNNISTETTUJA KEHITTÄMISKOHTEITA	7
Valtuuston elinvoimavalinta 1. Logistinen keskus	7
Valtuuston elinvoimavalinta 2. Saavutettavuus henkilöliikenteelle	9
Valtuuston elinvoimavalinta 3. Koulutus.....	11
Valtuuston elinvoimavalinta 4. Kaupunkikeskusta – koko kaupungin käyntikortti.....	13
Valtuuston elinvoimavalinta 5. Wellness – lähiruokaa, hyvää oloa ja elämyksiä (osatyö matkailun näkökulmasta)	15
Kehityskerustan tunnistettuja kehittämismahdollisuuksia	17

Johdannoksi

Tässä esitetään työvaiheessa oleva toimenpidekooste elinvoiman kasvutekojen ideointituloksista.

Strategiayksikkö käynnisti konsernin sisäisen verkoston kanssa elinvoimatekojen tunnistamisen vuonna 2018. Tammikuusta 2019 alkaen verkostoa laajennettiin toimialojen, yhtiöiden ja päättäjien lisäksi yrityksiin, oppilaitoksiin, järjestöihin, kuntalaisiin ja muihin julkishallinnon sidosryhmiin. Valtuusto otti kantaa tunnistettuihin elinvoimatekoihin valtuustoseminaarissa 1.4.2019. Tämän nojalla kiteytyi suunta ja valinnat elinvoiman kehittämiseksi. Valtuuston elinvoimavainio ja kehityssperustaa on työstetty sidosryhmien kanssa (Taulukko 1).

TAULUKKO 1. Asiantuntijatyöpajat 2019/4-5: Alustava toimenpidesuunnittelu asiantuntijoiden kesken. Konsernin osallisuus on ilmaistu toimialoina/yhtiöinä.

<i>Kantoraketit</i>	RGF	Saavutetta- vuus	Koulutus	Keskusta	Matkailu
<i>Kantorakettien osapuolet</i>	<i>Kopa ASYM Kinno LUT XAMK KSAO Teholan yritt. ry Kotkan kaupunki</i>	<i>Kopa Kansanedus- tajat Kinno LUT XAMK</i>	<i>Kopa KAOP Kinno LUT XAMK KSAO AKK Kesäyli- opisto Kansalais- opistot</i>	<i>Kopa ASYM LIKUL Kinno XAMK KSAO Ydinkes- kusta ry Yrittäjien edustaja</i>	<i>Kopa ASYM LIKUL KAOP KSAO Kinno XAMK Pohjois Ky- men kasou ry Yrittäjien edustaja KymiChamber</i>
Omaleimainen asuminen ja va- paa-aika	<i>Kehityssperustan osapuolet asumiseen ja vapaa-aikaan: Kopa, ASYM, LIKUL, Maaseutupalvelut, Aluetoimikunnat, XAMK</i>				
Verkostojohta- minen ja TKI- rahoitus	<i>Kehityssperustan osapuolet rahoitukseen ja verkostotyöhön: Kopa, KAOP, KSAO, Kinno, XAMK, LUT</i>				

Kun Elinvoiman kasvu-ohjelmaa toteutetaan, tarvitaan lisää skenaariotyötä kohdennetusti ja valikoiden. Näin voidaan arvioida kehittymiseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja mahdollisuuksia sekä laatia yhteisiä toimenpidesuunnitelmia. Alustavia toimenpide-ehtotuksia esitellään seuraavassa *mind map*-kaaviona.

Kaupunkikonsernin vastuisiin kuuluvien tehtävien toteutussuunnittelu esitetään konsernin asiakohtaisissa kehittämissuunnitelmissa, jotka tarkentavat Elinvoiman ja Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmia. Keskeisiä kaupunkikonsernin kehittämissuunnitelmia ja niiden kehittämissvaihe on koottu taulukkoon 2..

TAULUKKO 2. Kehittämissuunnitelmien linkitys kasvuohjelmiin (nykytila)

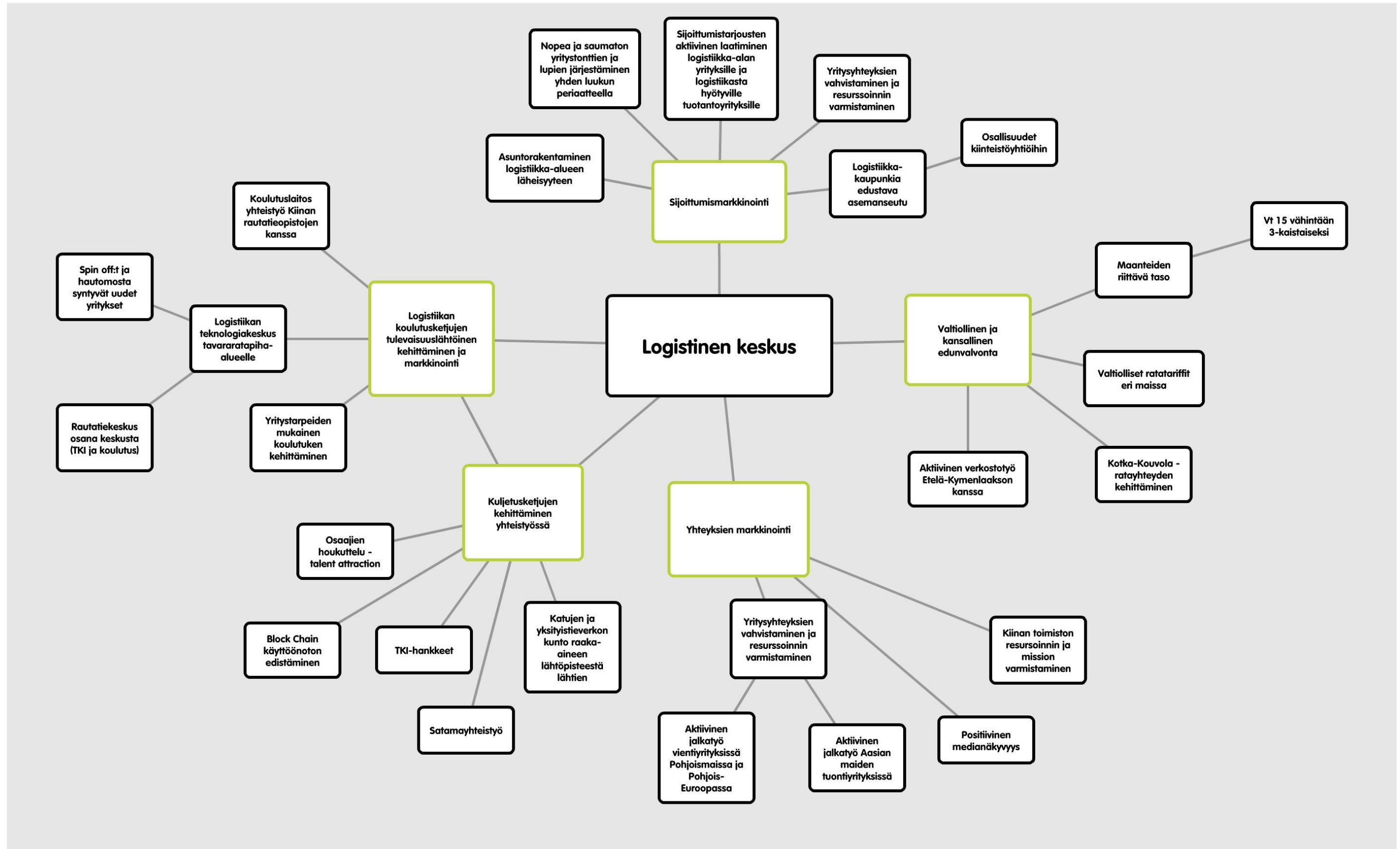
Voimassa olevat strategian toteuttamisohjelmat (hyväksytyt toiminnot pvm)	Laki-sääteinen	Jää erilliseksi asiakirjaksi	Poistuu erillisenä asiakirjana, sisältö huomioidaan kasvuohjelmissa	Asiakirjan nimi 2020 (kehittämissuunnitelma)	Keskeinen sisältö Elinvoiman kasvu -ohjelmaan	Keskeinen sisältö Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmaan	Huom!
Kouvolan kaupungin paikkatietostrateginen ohjelma (kh 7.5.2018)		x		Paikkatiedon strateginen kehittämissuunnitelma		Paikkatiedon hyödyntäminen palvelujen suunnittelussa ja liikuttamisessa	Sisäisen toiminnan kehittämissuunnitelma
Hyvinvoiva Kouvola - Kouvolan hyvinvointiohjelma 2017-2020 (kv 14.11.2016)			x			Hyvinvointisuunnitelma 2023, hyvinvoinnin vahvistaminen, osallisuuden ja työllisyyden kehittäminen	Ohjelma on sisällytetty Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmaan
Vihreä Liikkuva Kouvola (valmistulla)		?			Viheralueet, yhdyskäytävät, luontokohteet, liikuntapaikat ja -palvelut (Ks. 4.4 Kaupunkikeskusta, 4.5. Matkailu, 5.1 Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika)	Viihtyisän elinympäristön edistäminen	
Kouvolan kaupungin ympäristöohjelma (kv 6.6.2016 päivitetään -> Ympäristösuunnitelma)		x		Ympäristösuunnitelma	Ympäristötoiminnan innovaatiot ja liiketoiminnan kehittäminen (ks. 5.2-5.3 Verkostojohtaminen ja TKI-rahoitus)	1. Luontokosketuksen lisääminen eri ikävaiheissa. 2. Yhteisöllisyyden edistäminen sosiaalisen kestävyuden parantamiseksi.	
Kinnon kasvualusta (Circular Economy, Live & Visit, Logistics)		x			Logistinen keskus, Saavutettavuus, Koulutus, Kaupunkikeskusta, Matkailu (Luku 4)	Kiertotalouden, matkailun ja logistiikan työllisyysvaikutukset	
Kouvolan matkailun masterplan ja investointistrategia 2025		x			Matkailuliiketoiminnan kasvattaminen ja uudet trendit, Elintarviketuotanto, maataloustuotanto ja lähituotanto (ks. 5.3 Koulutus, 5.5 Matkailu, ja 5.1. Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika,)	Matkailun työllisyysvaikutukset	

Voimassa olevat strategian toteuttamishjelmat (hyväksytyt toimitelmin pvm)	Laki-sääteinen	Jää erilliseksi asiakirjaksi	Poistuu erillisenä asiakirjana, sisältö huomioidaan kasvuohjelmissa	Asiakirjan nimi 2020 (kehittämissuunnitelma)	Keskeinen sisältö Elinvoiman kasvu -ohjelmaan	Keskeinen sisältö Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmaan	Huom!
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (valmisteilla)	x	x		Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma		Täsmentyy, kun suunnitelma valmistuu	Tehdään yhdessä Kymsoten kanssa
Palvelumalli PM2030 Raportti (kv 13.3.2017)		x		Osallisuuden ja kansaliskunnan kehittämissuunnitelma	Etätöiden tuki, osallistava aluekehittäminen ja kaupunkisuunnittelu, osuuskuntatyön tutkiminen mahdollisuutena (ks. 5.1 Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika)	Kansalaisaktiivisuus ja osallisuus	
Kouvolan liikenneturvallisuussuunnitelma 2017 (Tela 8/2017)		x				Liikenneturvallisuuden edistäminen osana kokonaisyhyvinvointia	
Joukkoliikenteen kehittämissuunnitelma 2015-2020 (Lanu 25.3.2015)		x			Maksuton toimiva joukkoliikenne, työssäkäyntialueen laajenemiseen liittyvät kasvumahdollisuudet (ks. 5.2. Saavutettavuus)	Palvelujen saavutettavuus, itäsenäisen asioinnin tuki, ympäristö- ja ilmastovaikutukset hyvinvointiin	
Laaja hyvinvointikertomus 2017-2020 (kv 29.5.2017)	x	x		Hyvinvointikertomus 2017-2020		Kasvuohjelman keskeisistä tavoitteista johdetaan hyvinvointia edistävät toimenpiteet, joiden toteutuminen raportoidaan hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa.	
Kouvolan elinvoimakäännö - miten se tehdään? Raportti			x	Elinvoiman kasvu-ohjelma	Kokonaisuudessaan otettu huomioon		
Elinvoimaraaportti			x	Elinvoiman kasvu-ohjelman vuosiraportti	Kokonaisuudessaan otettu huomioon		
Kaikkien Kouvola 2019 – 2022, Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma (kv 18.3.2019)		x		Kaikkien Kouvola 2019 – 2022, Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma		Maahanmuuttajien hyvinvointi ja kotoutuminen	päivitetty 2019

Voimassa olevat strategian toteuttamishjelmat (hyväksytyt toimitelmin pvm)	Laki-sääteinen	Jää erilliseksi asiakirjaksi	Poistuu erillisenä asiakirjana, sisältö huomioidaan kasvuhjelmissa	Asiakirjan nimi 2020 (kehittämissuunnitelma)	Keskeinen sisältö Elinvoiman kasvu -ohjelmaan	Keskeinen sisältö Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmaan	Huom!
Elinvoimaraaportti (Työllisyystavoitteet -osio)			x		Aktiiviset työpaikkoja luovat toimet, elinkeinopoliittiset ja toimet, jotka synnyttävät työpaikkoja ja yritysten sijoittumista (koko asiakirja puhuu tästä)	Rakenteelliseen työttömyyteen vaikuttamisen tavoitteet ja keinot, Työllistämisen tuen tavoitteet ja keinot	
Elinvoimaraaportti (Maaseudun kehittämistavoitteet -osio)			x		Maaseutu elinkeinona ja asumisympäristönä tulevaisuuden suomalaisille (4.5. Matkailu 5.1. Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika, 5.3 TKI-rahoitus)		
Kouvolan kaupungin ikääntymispoliittinen ohjelma "Turvallista ja elämäntäyteistä ikääntymistä" toimenpiteet vuosille 2017-2021 (kv 11.12.2017)	x	x				Sisältö arvioidaan hyvinvoinnin kasvu -ohjelman näkökulmasta	Jatkossa tehdään yhdessä Kymsojen kanssa
Keskustavisio 2030 Keskustan kehittämissuunnitelma Urheilupuiston ja Mielakan kehittämissuunnitelma		x x x			Sisällöt linkittyvät kohtaan 4.4 Kaupunkikeskusta sekä 5.1 Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika		
Kouvolan kaupungin hankintaohjelma 2018 – 2021 (kh 18.6.2018 § 215)		x			Hankintakäytäntöjen kehittäminen paikallista yrittäjyyttä kasvattavalla tavalla (ks. 5.2 Verkostot ja yhteistyö, ja 5.3 TKI rahoitus)	Sovelтуissa hankinnoissa käytetään työllistämisehtoja	

Valmistelun nojalla verkoston jatkokeskustelujen pohjaksi tunnistettuja kehittämiskohteita

Valtuuston elinvoimavalinta 1. Logistinen keskus

Kasvuteot, joilla voitaisi varmistaa logistiikkainvestointien tuotto, esim. verotuloina ja uusina työpaikkoina:

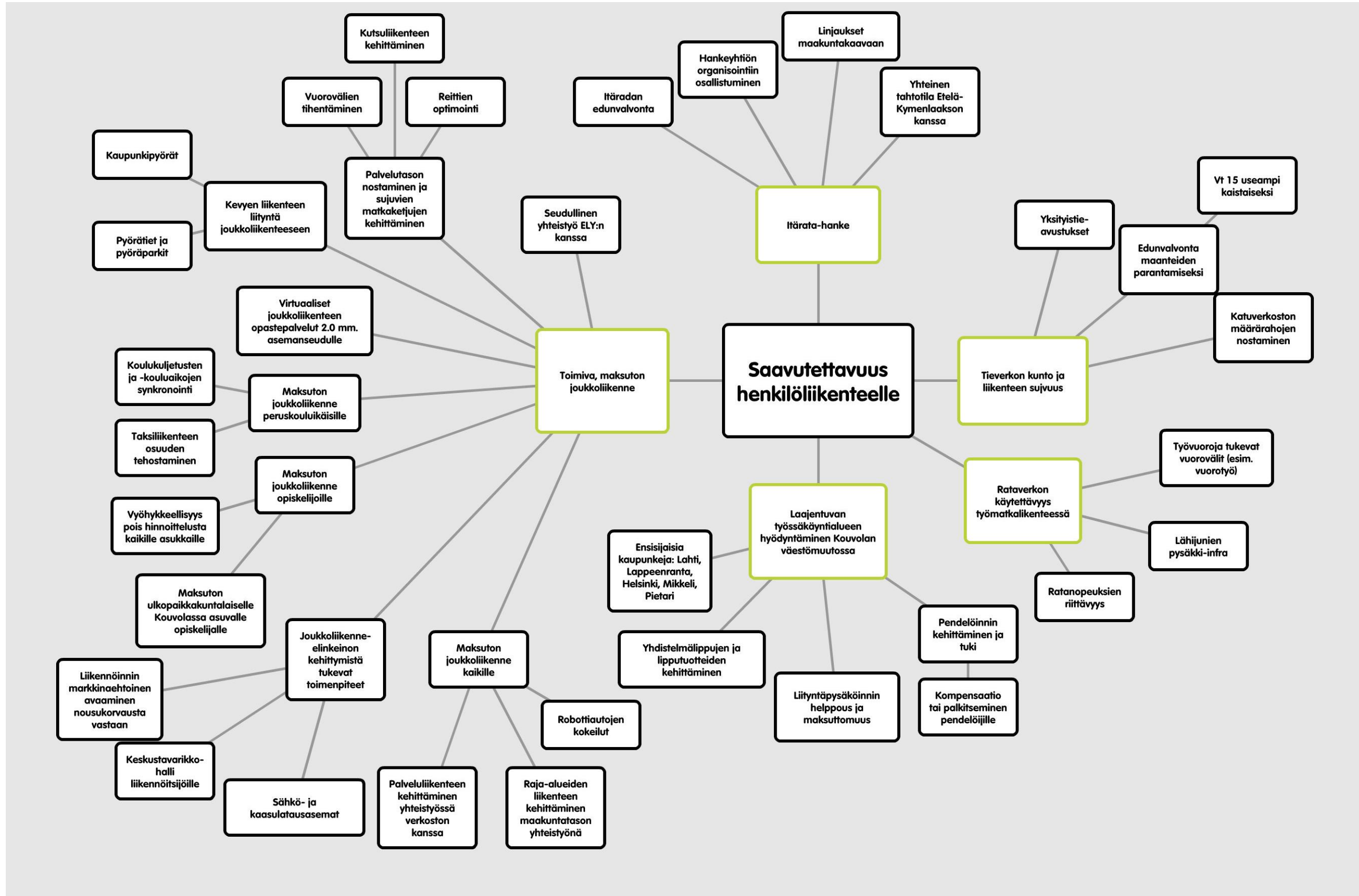
- Rakennetaan eurooppalaiset kuljetusketjut Kiinaan Kouvolan kautta yhteistyössä Hamina-Kotka sataman kanssa. Tähän liittyy Kotka-Hamina -satamayhteistyön kehittäminen, kanta-vuuden parantaminen ja kohtaamisraiteiden lisääminen Kotkan - Kouvolan välille sekä Luumäen ja Vainikkalan ratayhteyden kehittäminen. Yhteistyötä tehdään myös muiden satamien kanssa, kuten Vuosaari, Hanko, Turku, Pori, Vaasa, Göteborg ja Narvik. Kuljetusketjut tarkoittavat myös uudenlaisten teknologioiden hyödyntämistä, mm. block chain -alustojen ottamista käyttöön.
- Pohjois-Euroopan ja Aasian väliselle raideyhteydelle on saatava edunvalvonnan kautta poliittinen tahtotila tariffien suhteuttamiseksi eri maiden rataosuuksilla. Nyt raideleveyksiä ja radan käyttöhinnoitteluja on kolme: kiinalainen, venäläinen ja eurooppalainen.
- Yritysten ja työpaikkojen määrän kasvaessa alueella, Kouvola tarvitsee yhä enemmän ammatti- ja korkeakouluopiskelijoita logistiikka-alalle.
- Suomi on investoinut Kouvolan tavararatapihaan sekä konttijunien sujuvaan rajaselvitykseen Vaalimaalla. Markkinointi ja hyötyjen ulosmittaus käytön laajentamisen kautta on tärkeää. Tuonti- ja vientijunien määrää on saatava lisättyä. Pääpaino on tällä hetkellä jalkatyössä Pohjois-Euroopan, Pohjoismaiden sekä Aasian maiden tuonti- ja vientiyrityksissä. Positiivinen medianäkyvyyden hyödyntäminen Suomessa sekä Aasian maissa on myös yksi väline tähän. Kiinan toimiston resursointi todettiin myös tärkeäksi konttijunan markkinoimisessa ja myymisessä täyteen tänne tuleviin juniin. On otettava huomioon,

että myynti ja markkinointi on globaalia ja eri toimialat kattavaa.

- Logistiikan näkökulmasta Kouvolan seudun päätieverkko on tärkeä edunvalvontakohde (vt 15, vt 12, vt 6 ja kt 46). Raaka-ainekuljetusten osalta teollisuus korostaa myös alueellisesti toimivaa alempiasteista tieverkkoa liiketoiminnan edellytyksenä. Esim. UPM edellyttää kunnossa olevaa tieverkkoa puuteollisuuden raaka-ainekuljetuksille, puutavaran lähtöpisteeltä vientiin asti.

Valtuuston elinvoimavalinta 2. Saavutettavuus henkilöliikenteelle

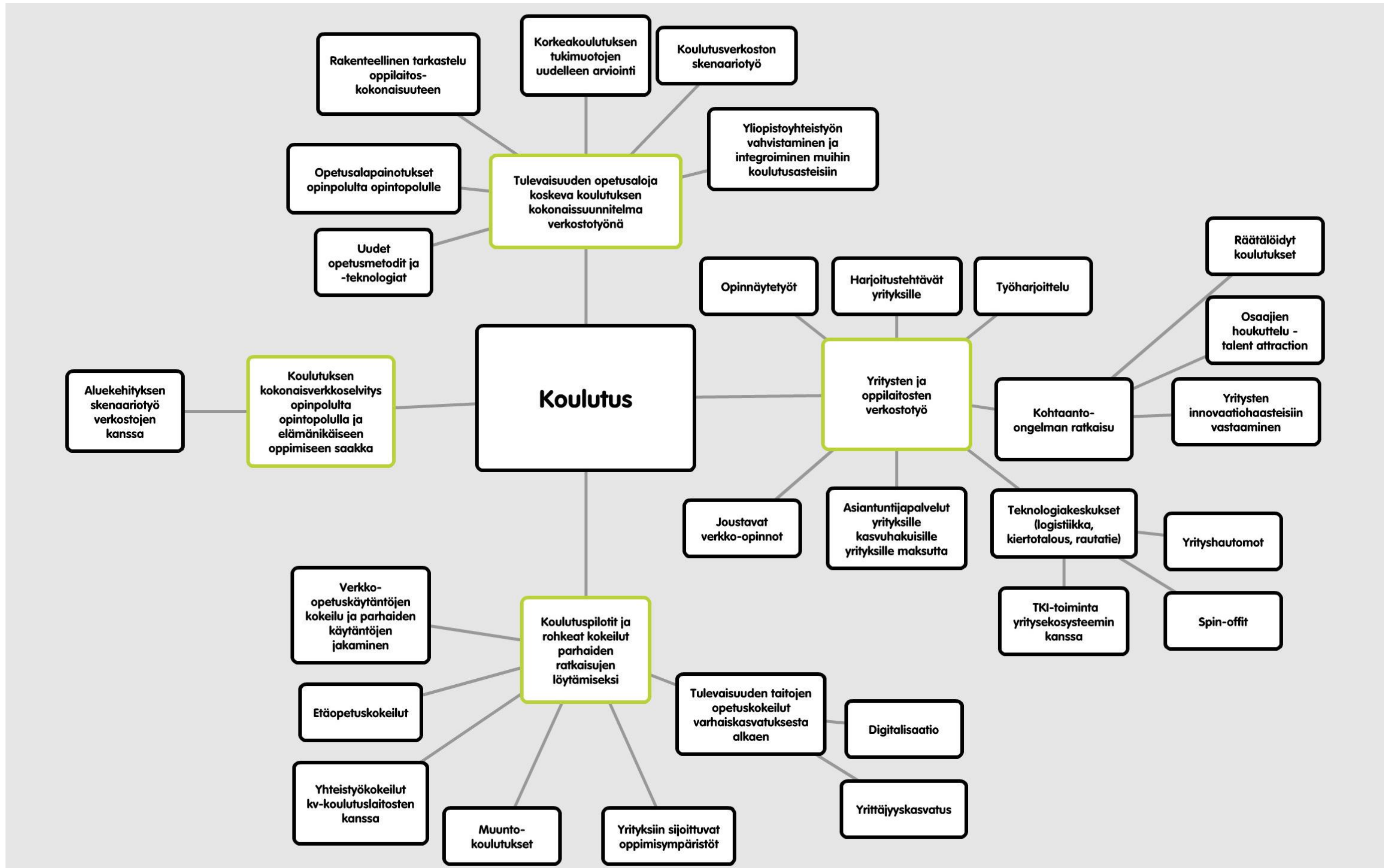

Kasvuteot, joilla voitaisi varmistaa Itäradan ja joukkoliikenteen vetovoimainen kehittyminen ja siten Kouvolan kiinnostavuuden ja statuksen kasvu:

- Itärata – investointi nähdään kannattavana. Itärata kytkee Kouvolan yli miljoonan asukkaan pääkaupunkiseutuun ja lähes miljoonan asukkaan itäiseen Suomeen. Myös kuuden miljoonan asukkaan Pietarista pääsisi Itäradan ansiosta Helsinkiin nykyistä nopeammin. Edunvalvonta viedään maaliin yhdessä muiden kaupunkien ja maakuntien kanssa kaikkia verkostoja hyödyntäen. Itärata-sitoutuminen on varmistettava ja rahoitus järjestettävä maan hallituksessa, vaikka hyödyntämällä hankeyhtiötä. Itäradalle halutaan kunnianhimoiset tavoitteet esim. junien huippunopeus 300-400 km/h. Nopean rataliikennekaluston teknologia kehittyy jatkuvasti. Itäradan ratalinjaukset tulee saada maakuntakaavaan.
- Henkilöliikenteessä on edelleen oleellista myös henkilöautoilu, joka voi olla pullonkaula kaupunkiin muutolle työpaikan ollessa kauempana toisessa kaupungissa. Valtateiden kunto on saavutettavuuden näkökulmasta tärkeä edunvalvontakohde. Kaakkois-Suomen päätieverkon palvelutasoon liittyvät puutteet sijaitsevat pääosin Kouvolassa.
- Työssäkäyntialueen laajentumisen hyödyntäminen väestömuuton kääntämiseksi positiiviseksi. Esimerkiksi maksualenus tai muu kompensaatio pendelöijille, jotka asuvat Kouvolassa ja hyödyntävät joukkoliikennettä töissä käydessään, nähdään keinona nostaa Kouvolan houkuttavuutta asumispaikkana.
- Kouvolan sisäisen maksuttoman joukkoliikenteen asteittaista toteuttamista pidetään tärkeänä. Joukkoliikenne pitää yllä taa-

jamien elinvoimaa ja on tärkeä varsinkin ikäihmisille. Joukkoliikenteen alijäämä on vuoden 2019 talousarviossa noin 2,5 M€. Maksuttomuuden laajentaminen, eli lipputuloista luopuminen ja ennakoitu palvelutason nostamisen tarve kasvattaa alijäämää, mikä tulee huomioida taloussuunnittelussa.

- Joukkoliikenteen palvelutasoa on nostettava Kouvolassa. Esimerkiksi pohjois -etelä ja itä-länsi -suunnissa olisi tärkeätä kasvattaa palvelutasoa vuorovälejä tihentämällä. Kouvola-Kotka lähijunien pysäkki-infran kehittäminen on palvelukokemuksen kannalta tärkeää.
- Uudenlaisia lipputuotteita pitää kehittää ja Kouvolan palveluita pitää paketoita esimerkiksi niin, että bussia käyttämällä ja lipun näyttämällä pääsisi puoleen hintaan vaikkapa uimahalliin. Nuorille pitää kehittää uudenlaisia lipputuotteita, esimerkiksi työllistymisvaiheeseen tai muuhun siirtymävaiheeseen.

Kasvuteot, joilla voitaisi kehittää koulutusta Kouvolassa valtakunnallisesti vetovoimaiseksi:

- Opintopolkujen kehittäminen opiskelijan näkökulmasta motivoi ja sitouttaa. Opintopolku, tarkoittaa opiskelun sujuvaa linkittämistä ja yhteensopivuutta oppilaitoksesta toiseen, esim. opintojen korvaavuuksien kautta. Lukio - Amk - korkeakoulu -akselilla on monissa paikoissa yhdistettävissä eri opintoasteiden opintoja. Lukioilta myös edellytetään korkeakoulutuksen linkittämistä opintoihin. On varmistettava tarvittaessa myös joustava siirtymä opintoalalta toiselle. Nuoret kokeilevat nykyisin usein useampaa alaa. Opinto-ohjausta on kehitettävä ja opintopolkuja suunniteltava motivaatiolähtöisesti varhaiskasvatuksesta alkaen.
- Luodaan Kymenlaakson osaamisverkosto - oppilaitosten ja yritysten yhteinen koulutusala tai koulutuspyytä raja-aitojen madaltamiseksi. Tämä tarjoaa yhteistyö- ja kohtaamismahdollisuudet oppilaitoksille, opiskelijoille ja työnantajille. Esimerkkeinä yritysten suorat yhteydenotot oppilaitoksiin, mahdollisuus teettää oppilastöitä kurssi- tai lopputyönä, oppilaitosten yritysyhteyshenkilöt. Työllistyminen paranee, kun yritysten ongelmiin löydetään ratkaisijoita ja ratkaisuja. 'Opiskelijapankki' on esimerkki osaamisverkoston toimintaa tukevasta digitaalisesta alustasta.
- Kohtaanto-ongelman ratkaiseminen on Kouvolan osaajaverkoston tehtävä kokonaistoimintatapojen määrittelyn ja suunnittelun kautta. Ongelma on valtakunnallinen ja koskee avoimien työpaikkojen ja sopivien osaajien kohtaamattomuutta. Esimerkkeinä yksittäisistä toimenpiteistä voidaan mainita yhteispalvelupiste chat-linjoineen, jalkautuminen Veturiin, rekrytointien kytkeminen kaupunkimarkkinointiin. Toimintatapojen koordinointi tapahtuu eri toimijoiden kesken, mm. Ohjaamo, kaupungin yrityskoordinaattorit, maahanmuuttajien palvelut, opot, Kinnon neuvontapalvelut jne. Oppilastarjonnan esiin tuominen voidaan toteuttaa entistä yhtenäisemmin, kuten nyt jo KSAO:n ja XAMK:n kesken Tiitus-järjestelmässä. Kinno laatii parhaillaan kaupungin Kasvatus- ja opetustoimialan kanssa tästä kokonaissuunnitelmaa Kinnon palvelusopimuksen mukaan.
- Kohtaanto-ongelmaan liittyen Kouvolaan on ehdotettu myös talent attraction -toimintamallin kehittämistä, eli suunnitelmaa osaajien houkuttelemiseksi ja alueen toimijoiden verkostoitumista suunnitelman toteuttamiseksi. Yrittäjyyskasvatuksen laajempi kehittämissuunnitelma on myös todettu tarpeelliseksi asiantuntijaverkoston keskusteluissa. Yritysten digivalmiuksia on nostettava, tarvitaan täsmäiskuja työikäisten keskuudessa. Kansalaisopiston roolia toteutuksessa voisi olla hyvä hyödyntää.
- Törmäyttävä yliopisto todettiin tarpeelliseksi, sen konkretisointia tulee jatkaa. Törmäyttävän yliopiston kautta tarjotaan tulevaisuudessa tiedeyliopiston tutkinto-opintoja. Näin kouvolaalaiset nuoret voisivat opiskella omassa kaupungissaan ja jäädä kotiseudulle. Toimintaa rakennetaan kevyesti ja ketterästi. Lopputuloksena voi olla verkostomainen toimija, joka tuottaa soveltuvia tutkintoja yhteistyössä eri tahojen kanssa. Esimerkiksi Pietarin yliopiston liittäminen törmäyttävään korkeakouluun tukisi suomalaisten ja venäläisten yritysten kasvua. Muuntokoulutukset ovat hyvä tapa pilotoida nopeasti ja ketterästi. Muuntokoulutuksista todettiin sosiaalialan ohjelman toimineen hyvin. Logistiikka-alan DI/KTM muuntokoulutus tulisi tarpeeseen.
- Osaamisen kehittäminen ja koulutusohjelmat insinööristä diplomi-insinööriksi ovat tärkeitä toimistojen avainhenkilöiden houkutteluun ja pysymiseen Kouvolassa. Kouvolassa toimii 56 insinööritoimistoa ja ne työllistävät yhteensä yli 800 henkilöä. Merkittävimpiä yrityksiä ovat Pöyry, CTS, Etteplan. Osaamisen kehittäminen on tärkeää insinööritoimistojen työpaikkojen kasvuun.
- Oppilaitosten ja julkishallinnon yhteistyönä voisi tuottaa ICT-alan muuntokoulutusta Kouvolassa. Tämä muuntokoulutus on tarkoitettu henkilöille, joilla on aiempi korkeakoulututkinto,

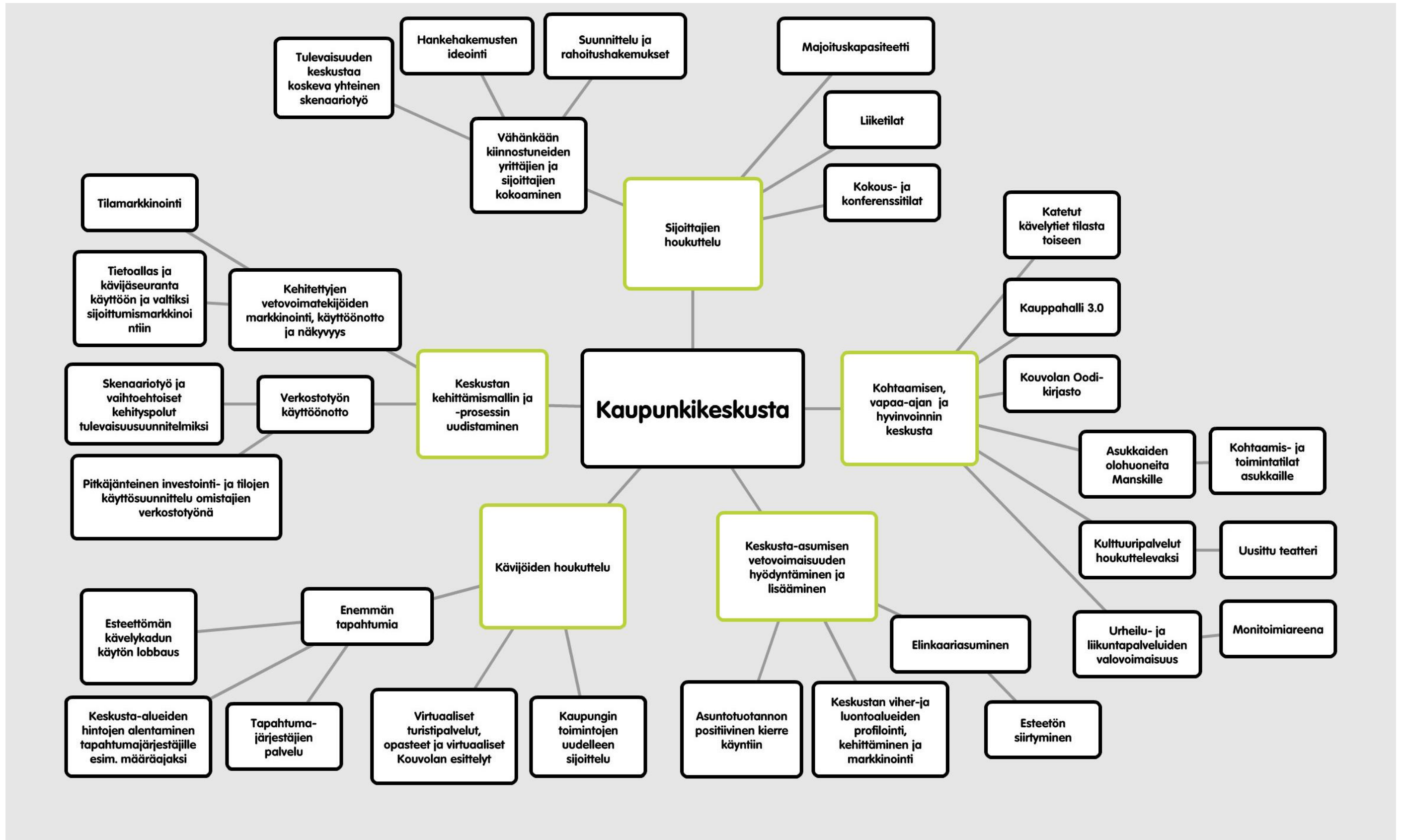
opistoasteen tutkinto tai muu edellytetty tausta. Esimerkiksi Vaasan yliopisto toteuttaa kauppateiden maisterin tutkintoon tähtäävää, digitaalisen liiketoiminnan maisteriohjelman 120 opintopisteen laajuisena KTM-tutkintona, joka on osa kansallista ICT-muuntokoulutusohjelmaa. Tutkinnon voi suorittaa työn ohessa ja verkossa osallistumatta lähiopetukseen. Oulun yliopiston koordinoimiin muuntokoulutushankkeisiin on myönnetty lähes viisi miljoonaa euroa, koska ICT-alan tarpeet muuttuvat nopeasti. Rahoituksesta neljä miljoonaa on osoitettu Väli-Suomen ICT-alan verkostomaiseen koulutusyhteistyöhön, jossa ovat mukana Oulun yliopiston lisäksi Jyväskylän, Itä-Suomen, Vaasan ja Turun yliopistot, Aalto-yliopisto sekä Tampereen ja Lappeenrannan teknilliset yliopistot.

- Verkostoituminen. Olemassa olevien suomalaisten ja ulkomaisten oppilaitosten toiminnan hyödyntäminen tehokkaasti on tärkeä keino tulevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Kesäyliopistoa nähdään edelleen tarpeellisena kehittää, konkretisoida ja modernisoida. Kuvataidealan kansainvälistäminen olisi mahdollista, sillä Repin Institute toimii jo maakunnassamme kesäyliopiston alla. Se hakee nyt uutta kotipesää. KSAO:ssa on kuvataidealan tutkinto, johon sen voisi liittää. Logistiikka-alan koulutuslaitosten yhteen toimivuuden varmistaminen nähdään tärkeänä, jotta Suomen näkökulmasta ainutlaatuinen logistiikka-alan koulutuskokonaisuus edelleen kehittyi. Toisen asteen ammatilliset oppilaitokset ovat Kouvolan soveltavan osaamisen kulmakiviä, joita voidaan edelleen kehittää. Merkittäviä Kouvolan talousalueen korkeakouluttajia ovat olleet jo nyt XAMK, sekä Aalto yliopisto ja LUT.

- Kouvolan koulutusmahdollisuudet ovat jo nyt hyvät, vaikka se ei näy kovin hyvin ulospäin. Koulutusmahdollisuuksia ja uusia ratkaisuja on markkinoitava ja kerrottava koulutuksen kehittämiskohteista ja tulevaisuuden näkymistä. Kehittämisen hankerahoitusta on hyvä tarkastella kokonaisnäkökulmasta niin, että verkoston yhteinen tahtotila ja etenemisaskeleet ovat kaikkien tiedossa.

Valtuuston elinvoimavalinta 4. Kaupunkikeskusta - koko kaupungin käyntikortti

Kasvuteot, joilla varmistetaan keskustan vilkkauten kehittyminen ja koko Kouvolan alueen kiinnostavuuden ja saavutettavuuden kasvu sitä kautta?

- Kaupunkikeskusta uudistuu ihmisten kohtaamispaikaksi. Tämän lisäksi Kaunisnurmen veto-voimainen 'vanha Kouvola' luo nostalgista tunnelmaa kaupunkikeskustan läheisyydessä. Kaup- pakeskus Veturilla nähdään erityinen rooli, joka kiinnostaa myös muualta tulevia. Kouvolan kaupunkikeskustaa elävöittäisi tilojen tehokkaampi käyttöönnotto, ennakkoluuloton tapa järjes- tää tapahtumia sekä keskustan läheisyyteen sijoittuvat laadukkaat urheilu-, kulttuuri- sekä lii- kunta- ja virkistäytymispalvelut.
- Koettiin hyvänä, että kaupungin toimintoja sijoitettaisiin kaupunkikeskustan valmiisiin tiloi- hin: esimerkiksi Kouvolan Oodi -kirjasto Helsingin uutta keskustakirjastoa mukaillen. Kirjasto on tulevaisuuden yhteisön ja työn- teon paikka. Kirjastossa käy nykyisellään noin tuhat kävijää päivässä. Perinteiseen kirjastotilaan voidaan lisätä uudenlaisia tekemisen ja tapahtumien tiloja. Käyttäjävolyymia pystytään huomattavasti kasvattamaan. Ideoiden ja ihmisten sekoittuminen julkisessa tilassa synnyttää uutta elinvoimaa ja avointa toimintakulttuuria ruohonjuuritasolla. Valtakunnallisesti toteutetut hankkeet, uusimpana juuri Oodi, ovat olleet menestystarinoita kautta linjan ja luoneet vetovoimaisen palvelun suurelle käyttäjävolyymille.
- Nykyinen kirjasto voisi säilyä hiljaisena kirjastona ja uusi kirjastotila Manskillä voisi olla 'so- siaalinen lainaamo', jossa olisi yhteiskäyttölaitteita, kuten 3D-tulostimia, ompelukoneita tms., joita kaikilla ei ole tarvetta omistaa. Tilassa voisi olla myös erilaisia työskentelytiloja. Näin ny- kyiselle kirjastolle ei tarvitsisi etsiä uutta käyttöä, mutta keskustaan saataisiin pöhinää.
- Tilojen käyttöideoita: Tyhjien liikehuoneistojen hyödyntämisestä nuorisotalo todettiin hyvänä esimerkkinä. Tilojen avaaminen kaupunkilaisten käyttöön kaupungin olohuoneiksi, joko järjes- töille tai eri ikäryhmille. Lapsiperheille esimerkiksi aktiivinen, yhteisöllinen keidas kirjastoon, perheiden kohtaamispaikaksi.
- Kävijöiden houkuttelemiseksi tarvitaan Manskillä tekemistä ennemmin kuin lasikatetta. Maata on ja kaavoitettuja alueita. Yhdyskuntarakenteen on hyvä tukea tapahtumien järjestämistä. Pie- nin toimenpitein saataisiin esimerkiksi jalkapallokentän kokoinen alue ulkoilmatapahtumille aseman välittömään yhteyteen. Katokseksi ehdotettiin kevyitä kävelytien katteita, jotka auttavat siirtymään sateellakin kuivana rautatieasemalle. Keskuspuisto nähtiin arvokkaaksi kehittämis- kohteeksi. Puistot ovat kaikille avoimia oleskeluun ja vapaamuotoiseen toimintaan.
- Itse tapahtumajärjestelyjen osalta esitettiin pop-up tapahtumia, puutarhatapahtumia sekä po- sitiivista viestintää. Pienille yrityksille ja järjestöille voitaisiin tarjota mahdollisuus järjestää pop- up toimintaa tyhjiin tiloihin matalan kynnyksen periaatteella. Tässä olisi hyödyksi saumaton, keskitetty neuvontapalvelu tapahtumajärjestäjille.
- Myös isompia investointeja oli mukana esityksissä kaupunkikeskustaan. Teatteri on merkit- tävä roolissaan. Monitoimiareena toisi liikunnallisen toimintakeskuksen 'kohtaamisen keskus- taan'. Konferenssimatkailu edellyttäisi kokous- ja konferenssituloja yli 1000 hengelle sekä ruo- kailu- ja majoituspalveluiden tarjonnan nostamista vastaavalle tasolle. Matkakeskusalue nähtiin oleellisena kehityskohteena tulevaisuuden itäradan ja kaupungin alueiden välillä. Asemanseutu pitää vilkastuttaa ja rakentaa logistiikkakaupungille edustavaksi.
- Kokous- ja tapahtumamatkailussa voidaan hyödyntää uusia digitaalisia ratkaisuja, lisääntyvää avointa dataa sekä olemassa olevaa digitaalista infraa mahdollistamaan kaupunkimarkkinoin- nin ja Kouvolan imagon kehittämisen ilman kasvurajoja. Kehittämällä ja hyödyntämällä jo nyt

¹ Askellusta on jo tehty ja aseman ympäristössä on paljon valmiiksi kaavoitettua täydennysrakentamisaluetta. Tarjontaa on jos on kysyntää ja tällä hetkellä kysyntä ontuu pahasti. Ihmiset eivät osta keskustan uusia kalliita asun- toja. Kehittämisaskelluksen tulisi olla nimenomaan uskon luomista rakennusliikkeisiin ja kiinteistöjen omistajiin.

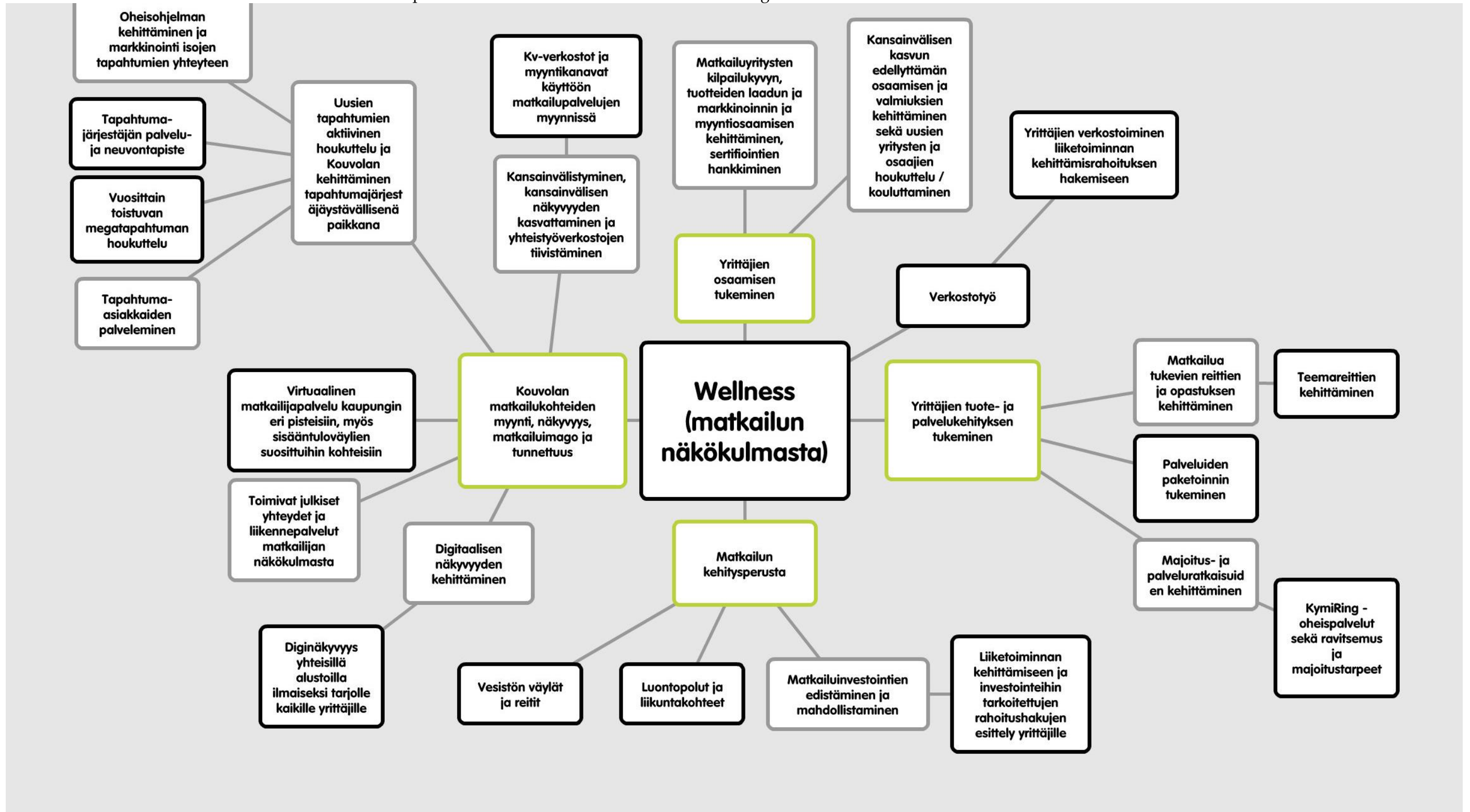
Kouvolassa olevaa digitaalista infraa (kuituyhteydet, WiFi jne.) erilaisiin tapahtumien, kokouk- sien ja konferenssien digitaalisiin jakeluihin. Esim. LIVE striimaus asuntomessuilta, konserttien TV tuotannot medioiden nettijakeluun, käyttämällä robottikameroita, kaupungin avoimia tieto- kanavia ja -allasta, 360° kameroita tapahtuma-alueilla, 3D-kaupunkimallia, mobiilitekniikkaa. Lisättyä todellisuutta ym. sisältöä voidaan tuottaa kustannustehokkaasti mihin tahansa jakelu- verkkoon koko maailmassa. Kokeiluja on tehty jo jonkin aikaa. Tietoallaskokeilu tulee tuotta- maan runsaasti sisältöä. Kouvolan imago digiteknologian hyödyntäjänä nousisi näin uudelle ta- solle.

- Kauppalhalli 3.0 välivaiheineen voitaisi sisällyttää keskustan kehittämissuunnitelmaan pitkälle aikavälille. Kyseessä olisi paikallisen ruoan myyntiin brändättävä keskus. Kouvolassa on isoja tunnettuja elintarvikebrändejä, joiden myynnin yhteydessä pienemmät paikalliset tuotteet pää- sisivät tuotantokausittain esiin.
- Asuntorakentamisen edistäminen keskustaan olisi tarpeellista. Tässä ensisijaista on positiivi- sen kysynnän ja tarjonnan kierteen käynnistyminen. Kaupungistuminen on globaali ilmiö ja Kouvolassakin keskustan rooli on merkittävä. Asuntojen haluttavuus kohdistuu kilometrin sä- teelle asemasta. Asumisen kehittämiseen kaivataan määrätietoista kehittämisaskellusta¹. Elin- kaariasuminen, eli asumisyksiköiden muokattavuus elämäntilanteiden mukaan, nähtiin tulevai- suuden mahdollisuutena. Keskustassa on jo toteutettu esteettömyyden periaatetta.
- Etenkin sijoittajien houkuttelemiseksi tarvitaan kohdennettua skenaariotyötä, jonka avulla keskustan kehittäjäverkoston kanssa arvioidaan kehittämiseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja mahdollisuuksia. Skenaarioiden pohjalta voidaan yhdessä valita toimenpiteitä todettuun vaikut- tavuuteen ja kiireellisyyteen perustuen. Tila- ja tonttimarkkinoinnin aktivointi eri kanavilla to- dettiin tarpeelliseksi sekä satsaaminen liiketilojen myymiseen ja markkinointiin muualle Suo- meen. Keskustan kehittämisen hallintamalli todettiin keskusteluissa myös tarpeelliseksi uudis- taa. Lisäksi tulee saada tehokkaammin esille jo tuotetut hyvät ratkaisut ja välineet keskustan käytettävyydessä yrityksille.

Ensisijaisia olisivat keinot, joilla keskustaan saataisi lisää vuokra-asuntoja. Voiko rakentaa tuettua asumista (Kou- volan Asunnot) kaupungin toimesta? Vasta kun muuttoliike kaupungin ulkopuolelta kasvaa, tulee tarve rakentaa keskustaan kovan rahan omistusasuntoja.

Valtuuston elinvoimavalinta 5. Wellness – lähiruokaa, hyvää oloa ja elämyksiä (matkailun näkökulmasta pohditut toimenpiteet)

Huom. tähän on koottu lähinnä matkailun kehittämistoimenpiteitä sekä kuvassa että tekstissä. Wellness-megatrendin mahdollisuudet ulottuvat kuitenkin mm. elintarvikevientiin.

Kasvuteot, joilla voitaisi varmistaa matkailun vetovoimainen kehittyminen ja Kouvolan kiinnostavuuden ja statuksen kasvu sitä kautta:

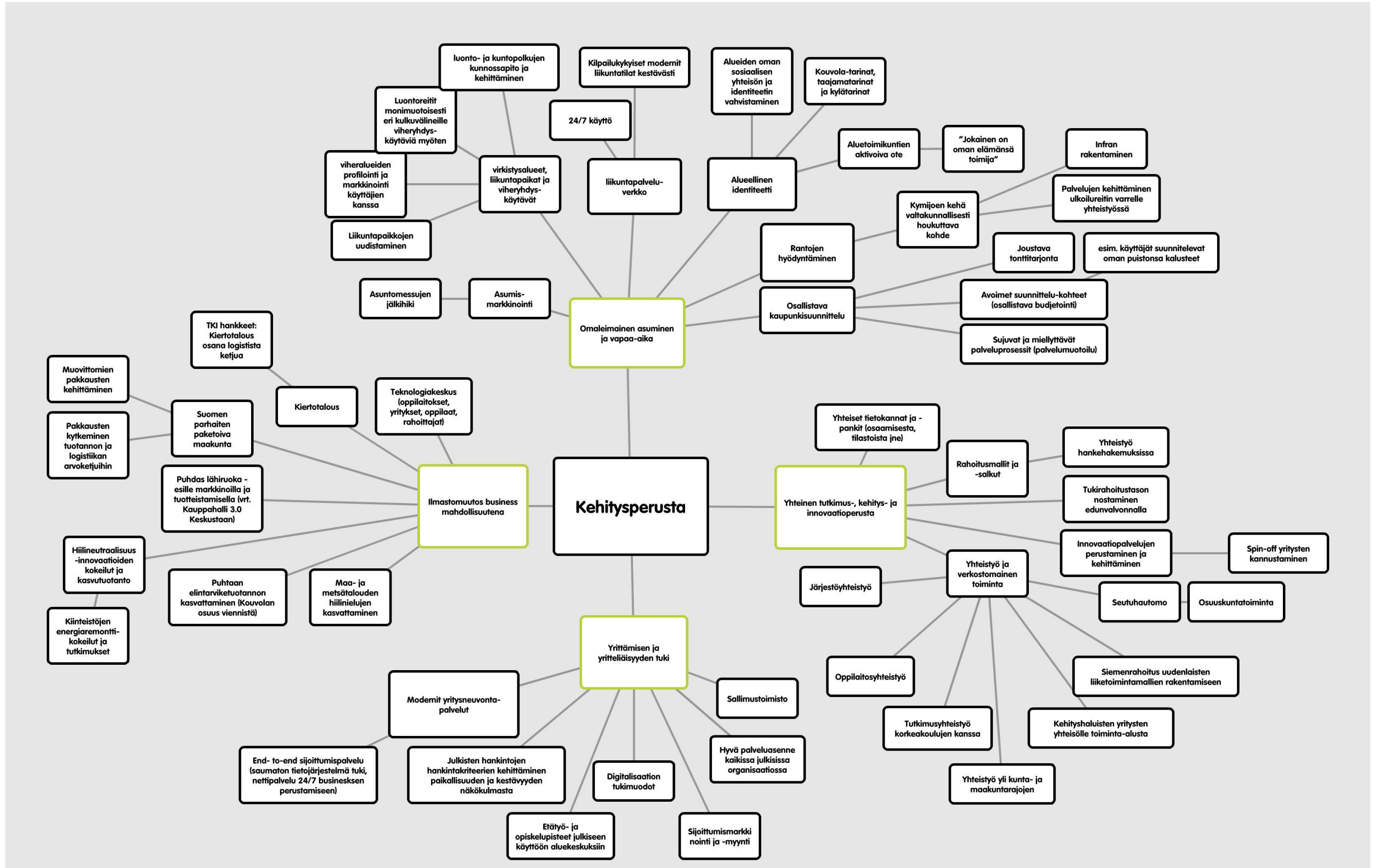
- Matkailun kehityksperustaan kuuluu matkailua edistävän inf-ran ja peruspalveluiden kehittäminen. Kouvola toteuttaa verkostotyönä merkittävän vesireitin Kymijoelta Päijänteelle. Väylien, satamien ja satamapalveluiden rakentaminen on meneillään. Satamapalveluiden suunnittelu, käynnistäminen ja markkinointi ovat palvelujen tuottamista kanavan käyttäjille yritysten yhteistyönä. Tämä edellyttää myös Kouvola-konsernin työnpanosta, jolla voidaan käynnistellä rahoitushakuja ja yritysten yhteistyötä. Matkailualan yrittäjien matkailuinvestointeja edistetään ja mahdollistetaan. Matkailukohteiden saavutettavuutta julkisilla sekä muilla liikennepalveluilla kehitetään.
- Maakunnallinen matkailullisten tuotteiden paketointi ja yhteismarkkinointi Kotkan –Haminan ja Lahden kanssa. Matkailupalvelujen tuotteistaminen asiakkaan näkökulmasta luo ostamisen helppoutta. Esimerkkinä mainittiin urheilupuisto, jonne voisi saada lisää jääkiekkoharrastajia kaupungin ulkopuolelta paketoimalla joukkueille kokonaispalvelu (pelitilat, ruoat, majoitukset jne.). Historian voi hyödyntää ostettaviksi tuotteiksi ja tarinallistaa. Lähituotannon voi kytkeä matkailutuotepaketteihin ja luoda elämyksiä. Historialliset ja luontokohteet voi myös yhdistää matkailupaketiksi. Teemareittejä luodaan ja opastetaan.
- Myyntikanavien haltuunotto - hakeudutaan yhdessä matkailun kansainvälisiin verkostoihin ja myyntialustoille, esim. TripAdvisor. Diginäkyvyys ja tarinoiden hyödyntäminen markkinoinnissa on alue, jonka kehitykseen on päästävä mukaan. Siihen tarvitaan bloggaajia, vloggaajia ja muita somettajia

kertomaan kokemuksia matkailumme helmistä. Kohteemme ja puitteet ovat kunnossa, mutta havaitseeko asiakas palvelut. Matkailu on hyvin kilpailtu kenttä. Islanti myy matkailuaan parhaiten, koska 2/3 myyntiä on kaverin palvelujen myymistä, kun annetaan vinkki kaverin palveluista. Virtuaalista matkailupalvelua ja -opastusta keskustaan ja sisääntuloväylien keskeisiin pysähtymispaikkoihin on ehdotettu.

- Kouvolan matkailuimagon ja tunnettuuden nostaminen ovat tärkeä kokonaisuus. Isot yleisötapahtumat muodostuvat vetonaulaksi ja on imagokysymys. Uusia tapahtumia houkutellessa aktiivisesti ja digitaalista näkyvyyttä kehitetään. Vuosittain toistuvan megatapahtuman saaminen alueelle olisi vetonaula. Tapahtuma-asiakkaille täytyy myös pystyä tarjoamaan palvelua. Isojen tapahtumien rinnalle voidaan kehittää ohjeisohjelmia. Isoihin tapahtumiin varauduttaessa on kehitettävä majoitus- ja palveluratkaisuita. Maakunnan matkailu on kesäpainotteista, vastapainoksi pitäisi kehittää kokousmatkailua. Kansainvälistyminen ja kansainvälinen näkyvyys avaavat laajoja markkina-alueita Suomea suosivien kansakuntien keskuudessa.

Kehityserustan tunnistettuja kehittämismahdollisuuksia

Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika

Miten voitaisi varmistaa aluekeskustojen ja taajamien veto-voimaisuus metropolialueen asuinalueena, viehättävä vapaa-ajan ja ulkoilun kaupunki, sekä maataloustuotanto itsemme ja matkailijoidemme parhaaksi:

- Identiteetiltään erikoistuneet asuinalueet on tuotava esille mahdollisuuksina, samoin sosiaaliset yhteisöt ja alakulttuurit sekä niiden vahvistaminen. Kerrotaan yhteisöjen tarinat. Kaupungilla on eri taajamissa erilaisia sosiaalisia yhteisöjä. Näitä voisi vahvistaa ja tarjota identiteetiltään erilaisia asuinpaikkoja ihmisille vaihtoehtoina – boheemit alueet, kaupungin sutina, tai puutarhakaupunki. Täällä voi olla oma itsensä ja elää rennosti ja fiksusti.
- Pendelöinti täältä muualla töissä käyville maksualennuksin tai muilla tavoilla.
- Osallistava kaupunkisuunnittelu jo kaavoituksesta lähtien. Tonttien muotoilu sallivasti ja monipuolisesti asiakastarpeisiin; vetovoimaisen tonttimarkkinoinnin kehittäminen; palautekyselyt. Keinoina tähän on muun muassa joustavat kaavaratkaisut ja asiakkaan kokeman prosessin palvelumuotoilu.
- Asuntomessut on tilaisuus markkinoida Kouvolaa ulkopuolelle – asuntomessuista seuraa ”jälkihiki”: asuntomessujen tuoma Kouvola-tietoisuus luo nosteen tarjota asumisen erilaista kirjoa.

• Yhteisöllinen alueiden kehittäminen: aluetoimikuntien toimintaa on tärkeä viedä eteenpäin ja sitä kautta aktivoida osallisuutta ja edistää esimerkiksi osuuskuntatoiminnan kehittymistä alueella. Yhdessä luodaan irtiotto merkityksettömyydestä: Kouvolassa pääset irrallisuudesta liittymiseen ja kuulumiseen. Osallisuus, vaikutusmahdollisuudet, itsensä toteuttaminen, ja arvokkuuden kokeminen ovat tärkeä osa ihmisyyttä. Integroituminen historiaan, luontoon ja taiteeseen. Kouvolassa ihminen on ”oman elämänsä tekijä”. Kylätalot ja kylien yhteiset tilat otetaan idearikkaasti käyttöön.

• Sallimustoimisto - tapahtumajärjestäjien saumaton paketoitu palvelu (tilat, luvat ja turvallisuussuunnittelu ja muu tarpeellinen samasta paikasta). Tapahtumajärjestäjät kiinnostuvat Kouvolasta, mikäli täällä on helppoa ja saumatonta paketoita asiakkaille juuri heidän haluamansa kaltaisia tapahtumia. Alueen tapahtumatuotannon osatekijöitä voivat hyödyntää myös useimmat pienet yritykset.

• Luontomahdollisuus lähelle jokaista - asukkaiden lähellä olevat alueet nostetaan esille ja tarvelähtöiseen käyttöön. Asukkaat otetaan mukaan alueiden suunnitteluun, kunnostamiseen ja ylläpitoon. Viheralueiden profilointi ja markkinointi asukkaiden ja järjestöjen kanssa.

• Olemassa olevien luonto- ja kuntopolkujen kunnossapito nähtiin tärkeänä osana asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitoa. Erityisesti toivottiin valaistu luontopolku Palomäelle - erikoisuutena kaupunkikeskustassa.

• Rantojen hyödyntäminen. Kymijoen ulkoilureitin kehittäminen (Kymijoen kehä), ml. väylät, opasteet, palvelut². Rantojen

---

² Vrt. Jyväskylän Rantaraitti.

kehittämisen malleja voidaan hakea esimerkiksi Porvoosta ja Kotkasta.

- Liikuntapaikkojen uudistaminen. Urheilupuiston/Palomäen/Mielakan kehittämishankkeen käynnistäminen kehittämistavoitteella vuoteen 2040. Urheilupuiston ajantasaistamisen nähtiin vaikuttavan koko Kouvolan elinvoimaan ja statukseen.
- Yleisövuorot 24/7 sisäänpääsy. Tämä on ollut toistuvasti asukaskyselyissä asukkaiden toiveena. Yhteisöllisyyttä voidaan tukea tarjoamalla esimerkiksi virikkeellinen ympäristö ja verkostoitumisalusta alueellisesti oikein sijoittuneen omatoimikirjastoverkon muodossa.

Yhteinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatioperusta

Kasvuteot, joilla edistetään talousalueen toimijoiden ja kaupunkikonsernin kykyä tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja sen ulkoiseen rahoitukseen:

Alueellista edunvalvontatyötä koskeva toimenpide-ehdotus:

- Tukialuestatuksen muutos elinvoiman kasvun tueksi. Kouvolassa on tarvetta yritysten korkeammalle investointituella ja mahdollisuudelle tukea myös suuria yrityksiä. Yksi teollinen työpaikka synnyttää neljä muuta työpaikkaa. Mekanismi toimii myös päinvastoin, kun ostovoima vähenee. Kouvolan väkimäärä on vähentynyt parin vuosikymmenen ajan keskimäärin 400 asukasta vuodessa. Kahtena viimeisenä vuonna väkimäärän vähentyminen on kiihtynyt noin 1000 asukkaaseen vuodessa. Myös työpaikkojen määrä on vähentynyt 10 vuodessa noin kuudella tuhannella. Perusteet Kouvolan nimeämiseksi II tukialueeksi vuodesta 2021 alkaen ovat vahvat. Kouvolassa on

suljettu kaksi merkittävää metsäteollisuuden yksikköä: Voikkaa ja Myllykoski. Valtio on siirtänyt alueelta hallinto-oikeuden, hovioikeuden, yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen ja kääntäjäkoulutuslaitoksen. Poliisin tekniikkakeskusta on näivetetty ja sen toimintoja on siirretty takaisin pääkaupunkiseudulle. VR:n palveluja on supistettu ja Posti on lakkautumassa. Kymsoten osana sairaalan toimintoja on siirretty Kotkan keskussairaalaan. Fonecta ja DNA ovat siirtäneet toimintonsa pois.

Yhteistyötä koskevat toimenpide-ehdotukset:

- Kehittämishaluisten yritysten yhteistyöpalvelut - yritysneuvonta, yrityskummitoiminta, sijoittajabooli, ynnä muut yhteistyö- ja kehittämismuodot on muovattava "yhden luukun periaatteella" ymmärrettäväksi ja saavutettavaksi palveluksi. Tulevaisuuteen etukenossa suuntautuvien visionäärien kesken tarvitaan yhteistä siemenrahoitusta uudenlaisten liiketoimintamallien rakentamiseksi. Jos tällaista yhteisöä ei ole, visionääriset yritykset hakeutuvat muualle.
- Toivottiin benchmark-käytäntöjä yritysten kesken, sekä julkisten että yksityisten välillä. Yrityksille esimerkkejä toimivista käytännöistä myös muualta.
- Verkostolta toivottiin oppilaitosyhteistyötä sekä järjestöjen ja 3. sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä.
- Esitettiin paljon ideoita, miten voidaan kehittää kaupunkikonsernin toimintakulttuuria kohti byrokratian purkua: kaupunki tarkentaa ja näkee roolinsa toiminnan mahdollistajana ja edellytyksien luojana, palveluasenteen merkitys, henkilöstön osaamisen hyödyntäminen ja ideapankin avaaminen.
- Esimerkkeinä yhteistyöstä tuotiin esille seutuhautomo - tyhjiä teollisten tilojen hyödyntäminen teollisten työpaikkojen luomiseen sekä osuuskuntatoiminnan kannustamiseen.

- Aktiivinen yhteydenpito toimijoiden kesken innovaatioiden ja uudenlaisen yhteisen liiketoiminnan kehittämiseksi ja tätä tukevien hankehakemusten laatimiseksi.
- Hanketoiminnan hallinta konsernin ja talousalueen kehittämisverkoston kesken: hankkeiden arviointi ja roolitus, sen selvittämiseksi, mikä on nykytilanne ja millaiset yhteiset toiveet. Miten valitsemme parhaat TKI-hankkeet, joista ulosmitataan euroja ym. hyötyä? Vastaavasti maakuntavalmistelussa on kehitetty sote-puolen TKI-hankkeisiin malli seutujen elinvoiman hallinnointiin.
- Verkostotietokanta, jossa verkostotoimijoiden meneillään olevat hankkeet ja kehittämistoimenpiteet tulevat esiin, kuten "naamakirjassa".
- Tutkimus- ja tilastotiedon hallinnointi ja jakelu verkoston kesken.
- Henkilöstön osaamisen hyödyntäminen ja sitä tukeva avoin tietopankki. Henkilöstön ideoiden ideapankki avoimeksi. "Täytyy miettiä" asenne pois. Sisäisen toimintakulttuurin uudistaminen. Rahoitushakujen uudelleen organisointi.
- Varhaisvaiheen innovaatioiden edistäminen (hankekokoisuus alkamassa Kinnon ja XAMK:n yhteistyönä).
- Koulutuksen kehittämisen yhteydessä on tehtävä esitys innovaatiopalvelujen tuottamisesta näkyvämmiin ja koordinoitummin osaajaverkoston kesken. Tällä edistetään hautomosta sekä spin-off:na syntyvää yritystoimintaa.

Ilmastomuutos business -mahdollisuutena

- Pakkausala maakunnan kärjeksi: talousalueella on jo useita pakkausalan yrityksiä. Rakennetaan johtavien alan yritysten tuotekehityksen ympärille ja kehitetään maailmanlaajuinen ratkaisu muovipakkausten sijaan. Logistiikkaketjuihin voidaan liittää Suomen parhaiten paketoiva maakunta - brändin ja arvoketjun rakentaminen, esimerkkinä muovittomat pakkaukset. Kouvolasta voisi tehdä myös parhaan pakkaajan, mistä syntyisi myös opiskelijoille osaamisen kasvualusta.
- Hiilineutraalisuuden T&K, esimerkiksi tutkimus- ja kehityshankkeet, joilla keksitään tuottavat teknologiat muuntaa lietteet kaasuksi, tai järviruo'on hyödyntäminen vesihuollossa jne.
- Kehitetään logistiikka- ja pakkauspalvelut yhdistävä alueellinen liiketoimintaklusteri tuottamaan uusia palveluja, arvoketjuja, yritystoimintaa ja työllisyyttä. Perustetaan tätä tukemaan teknologiakeskus, jossa raaka-ainetuottajat, puolivalmistajien ja pakkausten tuottajat sekä alan maakunnan logistiikka-palvelujen tuottajat voivat kehittää yhdessä korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa innovaatioita ja hankehakemuksia.
- Kiertotaloudessa on mahdollisuuksia monen toimialan spin-off yrittämiseen. Teknologiakeskusta on suunniteltu perustettavaksi Hyötyvirta-alueelle, jossa on alueen toimijoita, sopivat tilat ja hyvät logistiset yhteydet.
- Kiinteistöjen energiaremontti - merkittävää ulkopuolista rahoitusta voisi saada yhteistyöhankkeelle, jossa suunnitellaan useille rakennuksille energiaremontti, ml. lämmön talteenottoa, aurinkokeräimiä ja maalämpöä.

Yrittämisen ja yritteliäisyyden tuki

Yrittäjien tukea koskevia toimenpide-ehdotuksia

- Paikallisten yritysten hankintoja tukemaan on kehitettävä joustavia menettelyjä ja kriteereitä paikallisuuden mittaamiseen.
- Liikkumispalvelujen kehittyminen ja työelämän muutokset tuovat etätöön osaksi arkea 2020-luvulla. On keskusteltu muun muassa alueellisten etätöyöpaikkojen tarjoamisesta, nykyisten ydinkeskustassa sijaitsevien tilojen lisäksi. Tässäkin verkosto on mahdollistaja, yhteistyötä voisi olla aluetoimikuntien, elinkeinoyhtiön ja kaupungin kesken sekä EU-rahoituksen avulla.
- Palvelumuotoilun ja digitalisaation tuki sekä yrittäjien diginäkyvyyden edistäminen. Yrittäjien tukeminen diginäkyvyydessä.
- Kaikkien toimijoiden palveluasenne – yrittäjien ja asiakkaan tarve ratkaisee.
- Yritystonttien halpuutus - arvioharkinnan alarajalle asetettujen tonttihintojen nähtiin tuovan takaisin reilusti verotuloa työpaikkojen lisääntymisen kautta.
- Hankintakriteerit läpinäkyviksi ja paikallisten yrittäjien mahdollisuuksiin mitoitetuiksi (ks. kaupungin hankintaohjelma).

Markkinointia koskevat toimenpide-ehdotukset (kaupunki-, matkailu- ja sijoittumismarkkinointi)

- Kouvolan tunnettuuden kasvattaminen ja ajantasaisten Kouvola-mielikuvien vahvistaminen panostamalla kaupunkimarkkinointiin.
- Kehitetään end-to-end sijoittumispalvelu ja sille internet-palveluversio (ml. tontit/tilat, työntekijät, perheen tarvitsemat palvelut)

- Sijoittumismyynti Helsinkiin, aktiiviset yhteydenotot yrityksiin, Kouvolan toimitilojen esittely ja tarjoukset yritysten sijoittumisesta – yrityksille ”avaimet käteen periaatteella”.
- Kehitetään matkailuliiketoimintaa turistien kuljettamiseksi Kouvolaan hyödyntäen myös liiketoiminnan kehittämisrahoitusta.
- Kinnon sijoittumismarkkinointia on jo vahvistettu. Tulee saada muutkin sijoittumisen ja yritysten toimintaympäristön palvelut kuntoon. Mieluiten kokonaisprosessin tuki internetiin ja hyviä nostoja someen.